Zdanění cukru.

Daň z cukru tvořila jednu z největších položek příjmových bývalé rakouské monarchie. Tak ku příkladu v rozpočtu výdajů a příjmů pro rok 1913 rozpočtena tato daň částkou 157·7 milionů K. Z celého příjmu tohoto rozpočtu, který plynul státu ze všech daní spotřebních, činil příjem z daně cukerní 39% a z celkového příjmu všech daní přímých i nepřímých 12%.

V rozpočtu republiky na rok 1926 byla tato daň preliminována částkou 172 milionů Kč. Nepatrnost této částky seznáme, srovnáme-li ji s jinou spotřební daní tohoto rozpočtu, jako je ku příkladu všeobecná daň nápojová. Preliminovaná částka této daně převyšuje daň z cukru o 86 milionů Kč. I daň z piva bude letos o několik desítek milionů větší, jelikož konsum piva silně stoupl. V naší rozpočtové hantýrce počítá se dosud daň z cukru mezi t. zv. „velké daně spotřební“ a všeobecná daň nápojová mezi „malé daně spotřební“. Skutečný výnos uvedl toto rozlišování ad absurdum. Vývoj, kterým se dospělo až k těmto koncům, je s hlediska daňové prakse velice zajímavý. A poněvadž vývoj ten úzce souvisí s vývojem naší největší zemědělské industrie, vylíčíme také zde poněkud podrobněji historii této daně.

Řepový cukr se počal v Rakousko-Uhersku zdaňovati po prvé v roku 1849, kdy nastal první větší rozmach řepové industrie cukerní. (Podnět k výrobě cukru z řepy dal Napoleon svým kontinentálním systémem, který bránil Angličanům v dovozu cukru třtinového do přístavů evropských.) Sazba daňová, která byla ve zmíněném roku na nový řepový cukr uvalena, činila 3·12 zl. ze 100 kg surového cukru. Zdanění provádělo se tak, že se zdaňovala řepa zpracovaná. Na 100 kg řepy se počítalo 15·6 kr. daně. Tyto sazby ukazují, jak primitivní byla tehdy výroba a jak nepatrný byl obsah cukru v řepě. Sazba vypadající na řepu odpovídá výtěžku 5 kg surového cukru ze 100 kg řepy. Dnes výtěžek ten činí více než třikráte tolik (17 kg).

Sazba daně 15·6 kr. ze 100 kg řepy byla rok od roku zvyšována, až v roce 1862 dosáhla částky 73 kr. Při této sazbě činil již příjem státu z daně cukerní v ročním období 1863/64 6 milionů zl. Nová industrie počala neobyčejně zkvétat a se rozšiřovat. V roku 1849 mělo Rakousko-Uhersko 73 cukrovary;

v roce 1864 mělo jich již 144. A s rozšířením industrie rostl také export nového výrobku. Ale s tímto vývojem vyskytly se i nové problémy daňové, které fiskus musil řešit. Jelikož daň se platila ze zpracované řepy, byl jí zatížen veškeren vyrobený cukr, tedy i ten, který byl exportován. Byla proto r. 1860 zavedena restituce daně z vyvezeného cukru a sice 4·2 zl. ze 100 kg surového cukru. Brzo potom bylo zavedeno zjišťování zdaněné řepy podle výkonnosti přístrojů řepu zpracujících a doby pracovní. Výkonnost strojů bylo ovšem těžko kotrolovat; metody fiskální jako obyčejně silně pokulhávaly za rychlým pokrokem, který industrie činila ve zdokonalení strojního zařízení. Důsledky se ukázaly v ohromném poklesu výnosu daňového. Tak se stalo, že stát vybral v období 1875/76 na dani z řepy o 33.601 zl. méně, než kolik vyplatil cukrovarníkům v restitucích z exportu. To bylo pro fiskus katastrofou, která vedla pak k radikální úpravě daně. Daň z řepy byla odstraněna a zavedeno zdanění vyrobeného cukru. Tím byly také znemožněny utajené bonifikace, které cukrovar měl v tom, že ve skutečnosti vyrobil mnohem více cukru, než který odpovídal zdaněné řepě. Nový systém daňový byl uzákoněn roku 1888 a trvá až dodnes. Cukerní restituce byly přesně upraveny a později vůbec odstraněny.

Z nedokonalého systému daňového, který umožňoval výrobcům cukru ohromné utajené prémie, nová industrie při svých začátcích neobyčejně těžila, výdělků však použila k dalšímu technickému zdokonalení, takže i po odstranění bonifikací a přes to, že zdanění bylo provedeno přesně, obstála vítězně v konkurenci s cukrem třtinovým.

Obrovský rozmach této industrie je patrný z tabulky na stránce následující.

Sazba daně 38 K za 100 kg cukru surového nebo bílého byla zachována až do roku 1918. Teprve tohoto roku, kdy monarchie byla již v úplném rozkladu, odvážila se rakouská vláda nařídit vybírání zvláštního příplatku 16 K ze 100 kg cukru. Příplatek tento udržel se až dosud. Právě ke konci minulého roku bylo jeho vybírání opět prodlouženo do konce roku 1926. Legislativní stránka tohoto příplatku ilustruje přímo dokumentárně, jak všeobecně upadl po válce smysl pro ústavnost.

Proto ji zde podrobně vyložíme.

Rakousko-Uhersko.

Výrobní období	Počet cukrovarů	Zpracovaná řepa	Vyrobený cukr v hodnotě suroviny	Výnos daňový
		v metrických centech		
1864—65	144	10,749.846	1,300.000	11,330.572 K
1874—75	226	9,832.793	2,260.000	3,463.356 „
1884—85	229	43,401.901	6,530.000	23,200.000 „
1894—95	236	85,300.000	10,445.766	62,244.692 „
1904—05	221	62,070.000	8,815.000	153,244.000 „
1914—15	218	100,005.000	16,023.148	296,200.000 „
Republika československá.				
1918—19	175	41,031.227	6,492.696	Výnos daně z cukru činil v prvých letech republiky asi 260 milionů Kč, pak poklesl na 158 milionů. Pro rok 1926 je započten částkou 172 milionů Kč.
1919—20	175	34,752.005	5,008.405	
1920—21	172	42,296.175	7,195.179	
1921—22	170	34,950.245	6,586.459	
1922—23	169	—	7,360.277	
1923—24	169	—	10,111.269	

V roku 1917 opatřila si rakouská vláda pro všecky případy zmocňovací zákon (z 24. července, č. 307), podle něhož mohla po dobu trvání zvláštních poměrů vyvolaných válkou nařídíti, čeho by bylo třeba k povzbuzení a ke znovuvybudování života hospodářského. Na základě tohoto zákona bylo upraveno vázané hospodářství cukrem a v příslušném nařízení bylo zavedeno vybírání částky 16 K ze 100 kg cukru současně s daní spotřební. Třebas v tomto nařízení částka 16 K není označena úmyslně za daň, způsob jejího vybírání, připočítání k ceně a převalení na konsumenta činil z příplatku toho daň. Poněvadž vybírání příplatku bylo nařízeno jen pro kampaň 1918/19, bylo po převratu nutno vybírání jeho pro kampaň 1919/20 znova nařídíti. To se také stalo, a sice opět zmocňovacím zákonem z roku 1917.

Nedostatečné zákonné odůvodnění příplatku bylo pociťováno hned po převratu. Proto ministerstvo financí připravovalo osnovu zákona, kterou daň z cukru měla býti definitivně upravena. K projednání zákona bohužel nepřišlo z důvodů politických a vybírání příplatku bylo opět nařízeno pro další roční období vládou na základě zmocňovacího zákona, ale ne již rakouského, nýbrž československého, který byl odhlasován v dubnu 1920. Podle tohoto zákona vláda je zmocněna, aby zařídila, čeho by bylo třeba pro úpravu mimořádných poměrů zdravotních a hospodářských, způsobených válkou. Zákon ten však výslovně sta-

novil, že zmocnění nevztahuje se na úpravu poměrů finančních, pokud se ukládají státní pokladně trvalá břemena nebo jednotlivci jsou zatěžováni veřejnými dávkami. Do rozpočtu byl příjem z příplatku započten. Tímto postupem byli tedy nepochybně konsumenti zatíženi veřejnou dávkou, což je v naprostém odporu se zněním zmocňovacího zákona. Nařízení vlády končilo v září 1921. Domníval by se tedy každý, že snad alespoň od té doby byl příplatek řádnou ústavní cestou projednán. Ve sbírce zákonů a nařízení nenalezneme však po nějakém podobném zákoně v době od září 1921 do poloviny r. 1922 ani stopy. Kampaní 1921—22 hospodařil syndikát, jenž dávku 16 Kč odevzdával bez jakéhokoliv nařizovacího podkladu na základě pouhé úmluvy se státem státní pokladně.

Teprve r. 1922 byl odhlasován zákon s účinností od 1. září r. 1922, kterým příplatek byl uzákoněn do konce roku 1923. V tomto zákoně příplatek se nazývá již „daňovou přirážkou". Dalšími zákony bylo vybírání přirážky prodlouženo až do konce roku 1926. Tím konečně vybírání cukerní daně v částce 54 haléřů z 1 kg cukru bylo postaveno na zákonný podklad. Vedle této daně vybírá se ze 100 kg cukru ještě paušalovaná daň z obratu v částce 25 Kč, takže 100 kg cukru je zatíženo státními daněmi v částce 79 Kč.

Ke konci nutno se ještě zmíniti o tom, že od kampaně 1924/25 je hospodaření s cukrem v tuzemsku vázané. Když ke konci roku 1924 šlo o úhradu výpomocí státním zaměstnancům, vláda využila vázaného hospodářství a slíbila cukrovarskému průmyslu zabezpečení ceny 440 Kč za 100 kg rafinády a 205 Kč za 100 kg suroviny, když se zaváže státu, že rafinerie odvedou z každého centu rafinády 70 Kč. Tento přeplatek 70 Kč je vlastně částečnou konfiskací zisku plynoucího cukrovarům z ceny tuzemského cukru vládou nařízené. Smlouva s cukrovarským průmyslem se končí měsícem září tohoto roku. Poněvadž výnos z přeplatku v částce 220 milionů Kč byl již započten do rozpočtu pro rok 1926, tak jako by přeplatek po celý rok 1926 musil býti cukrovary státu odváděn, je zřejmo, že na podzim musí buď smlouva s cukrovary býti prodloužena nebo sazba daňová o 70 haléřů zvýšena.

Nyní mluví se v souvislosti s úhradou požitkového systému státního úřednictva o značném zvýšení dosavadní sazby daňové.

V roku 1914 činila sazba z ceny cukru 75 Kč okrouhle 51%. Dnes činí zatížení cukru státními daněmi 18%. (Cena 100 kg rafinády včetně daní činí 440 Kč; státní daně-sazba základní, přirážka a daň z obratu 79 Kč.) Uvážíme-li, že neuskuteční-li se smlouva s cukrovarníky, bude nutno sazbu daňovou zvýšiti o 70 Kč, pak by státní daně činily již 34% z dnešní ceny, aniž by tím dosavadní příjem byl nějak zvýšen.

Za předpokladu takové úpravy 70korunového přeplatku by zvýšení dnešní sazby, které by činilo 50% ceny, upravené na 582 Kč, vyneslo asi 420 milionů Kč. Věc je patrna z tohoto výpočtu: Z dnešní ceny 440 Kč za 100 kg rafinády připadá státu 149 Kč a cukrovarníku 291 Kč. Budou-li činiti státní daně také 291 Kč, pak by stát získal nových 142 Kč (291—149 Kč), které by při konsumu 3 milionů centů cukru vynesly uvedených 420 milionů Kč. Tato částka by mohla přijíti v úvahu pro úhradu požitkového systému státního úřednictva.

Josef Radvan.

ZPRÁVY.

Finanční situace a politické strany ve Francii.

(Dopis z Paříže.)

Dne 5. ledna 1926.

Když po 11. květnu 1924 nová většina měla převzíti zodpovědnost za moc, ocitla se před finanční situací zlepšenou odhlasováním, třeba velmi zpožděným, daní, jež umožňovaly přiblížiti se k rozpočtové rovnováze, avšak ještě velmi tísnivou: jednak měna zůstávala nestálou, jednak krátkodobý dluh vážně ohrožoval státní pokladnu, neboť 22 miliard obligací a pokladničních poukázek v r. 1925 dospívalo k splatnosti.

Nová většina skládá se zvláště ze členů strany radikální a radikálně socialistické se 140 členy a ze strany socialistické S. F. I. O. (francouzská sekce dělnické internacionály) se 100 členy, pak z republikánských socialistů (skupina Painlevé-ho) se 40 přívrženci a konečně ze 40 členů radikální levice.

Je samozřejmo, že tato nová většina neměla v širším slova smyslu programu finančního, neboť moderní veřejné finance jsou především otázkou technickou a rozličné strany nemohou míti pro každý předmět vlastního programu. Strany většiny měly zatím v otázkách daňových určitý počet společných pojmů: stavěly se nepřátelsky k nepřímým daním, zvláště k dani z obratu, a chtěly rozvinouti osobní vzestupnou daň z příjmu.

Návrh rozpočtu, předložený p. Clementelem, ministrem financí v kabinetě Herriotově, směřoval však především k dosažení úplné rovno-